

EUROOPA PARLAMENT

2009–2014

Istungidokument

A7-0459/2013

12.12.2013

RAPORT

Sotsiaalkaitse kõigile, sealhulgas füüsilisest isikust ettevõtjatele
(2013/2111(INI))

T oh ive- ja sotsiaalkomisjon

Raport or: Vilija Blinkevi i t 

PR_INI

SISUKORD

	lk
EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOONI ETTEPANEK.....	3
SELETUSKIRI	13
NAISTE ÕIGUSTE JA SOOLISE VÕRDÕIGUSLIKKUSE KOMISJONI ARVAMUS	18
PARLAMENDIKOMISJONIS TOIMUNUD LÕPPHÄÄLETUSE TULEMUS.....	23

EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOONI ETTEPANEK

sotsiaalkaitse kohta kõigile, sealhulgas füüsilisest isikust ettevõtjatele (2013/2111(INI))

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse Euroopa Liidu lepingu artikli 3 lõiget 3 ja artikli 6 lõiget 3,
- võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikleid 9, 53 ja 151–157,
- võttes arvesse Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikleid 5, 15, 16, 27, 31, 34 ja 35,
- võttes arvesse Euroopa sotsiaalharta (muudetud) artikleid 1, 2, 3, 4, 11, 12, 13, 19 ja 23,
- võttes arvesse Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO) konventsiooni nr 102 (1952) sotsiaalkindlustuse miinimumstandardite kohta,
- võttes arvesse ILO konventsiooni nr 117 (1962) sotsiaalpoliitika kohta (põhieesmärgid ja -normid),
- võttes arvesse ILO konventsiooni nr 121 (1964) töövigastustoetuse kohta; konventsiooni nr 128 (1967) invaliidsus-, vanadus- ja toitjakaotustoetuste kohta; konventsiooni nr 130 (1969) arstiabi ja haigustoetuste kohta; konventsiooni nr 168 (1988) tööhõive edendamise ja töötuse vastase kaitse kohta ning konventsiooni nr 183 (2000) emaduse kaitse konventsiooni muutmise kohta,
- võttes arvesse ILO 2012. aasta soovitus sotsiaalkaitse riikliku miinimumtaseme kohta,
- võttes arvesse ILO ülemaailmsed sotsiaalkindlustuse raportit (2010/11) „Providing coverage in times of crisis and beyond” (Kaitse kriisi ajal ja edaspidi)¹,
- võttes arvesse ILO 2003. aasta novembri raportit „Social protection: A life cycle continuum investment for social justice, poverty reduction and development” (Sotsiaalkaitse: pidev investering sotsiaalsesse õiglusesse, vaesuse vähendamisse ja arengusse)²,
- võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta määrust (EÜ) nr 883/2004 sotsiaalkindlustussüsteemide kooskõlastamise kohta³,
- võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. juuli 2010. aasta direktiivi 2010/41/EL füüsilisest isikust ettevõtjatena tegutsevate meeste ja naiste võrdse kohtlemise põhimõtte kohaldamise kohta, millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 86/613/EMÜ⁴,
- võttes arvesse nõukogu 27. novembri 2000. aasta direktiivi 2000/78/EÜ, millega

¹ http://www.ilo.org/global/publications/books/WCMS_142209/lang--en/index.htm.

² <http://www.ilo.org/public/english/protection/download/lifecycl/lifecycle.pdf>.

³ ELT L 166, 30.4.2004, lk 1.

⁴ ELT L 180, 15.7.2010, lk 1.

kehtestatakse üldine raamistik võrdseks kohtlemiseks töö saamisel ja kutsealale pääsemisel¹,

- võttes arvesse nõukogu 24. juuni 1992. aasta soovitusi piisavate vahendite ja toetuste ühiste kriteeriumide kohta sotsiaalkindlustussüsteemides (92/441/EMÜ)²,
- võttes arvesse nõukogu 27. juuli 1992. aasta soovitusi sotsiaalkaitse eesmärkide ja poliitika lähendamise kohta (92/442/EMÜ)³,
- võttes arvesse nõukogu 17. detsembri 1999. aasta järeldusi koostöö tugevdamise kohta sotsiaalkaitse ajakohastamiseks ja täiustamiseks⁴,
- võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee 10. veebruari 2011. aasta raportit „Sotsiaalkaitsekomitee hinnang Euroopa 2020. aasta strateegia sotsiaalsele mõõtmele”⁵,
- võttes arvesse komisjoni 3. märtsi 2010. aasta teatist „Euroopa 2020. aastal. Aruka, jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu strateegia” (COM(2010)2020),
- võttes arvesse komisjoni 16. veebruari 2012. aasta teatist „Valge raamat. Piisava, kindla ja jätkusuutliku pensioni tagamise tegevuskava” (COM(2012)0055),
- võttes arvesse komisjoni 8. jaanuari 2013. aasta ülevaadet „Euroopa 2012. aasta tööhõive ja sotsiaalareng”⁶,
- võttes arvesse komisjoni 20. augusti 2012. aasta teatist „Sotsiaalkaitse Euroopa Liidu arengukoostöös” (COM(2012)0446),
- võttes arvesse komisjoni 22. novembri 2006. aasta rohelist raamatut töödiguse ajakohastamise kohta 21. sajandi sõlmküsimuste lahendamisel (COM(2006)0708),
- võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee 29. aprilli 2010. aasta arvamust „Füüsilisest isikust ettevõtjate töö uued suundumused: majanduslikult sõltuvate füüsilisest isikust ettevõtjate töö erijuhtum”⁷,
- võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee 21. märtsi 2013. aasta arvamust „Füüsilisest isikust ettevõtja staatuse kuritarvitamine”⁸,
- võttes arvesse komisjoni 3. oktoobri 2008. aasta teatist, milles käsitletakse komisjoni soovitusi tööturult tõrjutud isikute aktiivse kaasamise kohta (COM(2008)0639), ja oma 6. mai 2009. aasta resolutsiooni tööturult tõrjutud isikute aktiivse kaasamise kohta⁹,

¹ EÜT L 303, 2.12.2000, lk 16.

² EÜT L 245, 26.8.1992, lk 46.

³ EÜT L 245, 26.8.1992, lk 49.

⁴ EÜT C 8/05, 12.1.2000, lk 7.

⁵ <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/11/st06/st06624-ad01.en11.pdf>.

⁶ <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=7315>.

⁷ ELT C 18, 19.1.2011, lk 44.

⁸ ELT C 161, 6.6.2013, lk 14.

⁹ ELT C 212 E, 5.8.2010, lk 23.

- võttes arvesse komisjoni 14. oktoobri 2009. aasta teatist (COM(2009)0545) ja oma 20. mai 2010. aasta resolutsiooni riikide rahanduse pikaajalise jätkusuutlikkuse kohta majanduse elavnemise kontekstis¹ ,
- võttes arvesse oma 6. juuli 2010. aasta resolutsiooni ebatüüpiliste lepingute, kaitstud töökarjääri, turvalise paindlikkuse ja sotsiaalse dialoogi uute vormide kohta² ,
- võttes arvesse oma 15. märtsi 2006. aasta resolutsiooni sotsiaalse kaitse ja sotsiaalse hõlvamise kohta³ ,
- võttes arvesse oma 20. oktoobri 2010. aasta resolutsiooni miinimumsissetuleku rolli kohta vaesuse vastu võitlemisel ja kaasava ühiskonna edendamisel Euroopas⁴,
- võttes arvesse oma 11. septembri 2013. aasta resolutsiooni noorte tööpuuduse vastase võitluse ja võimalike väljapääsuteede kohta⁵,
- võttes arvesse oma 9. oktoobri 2008. aasta resolutsiooni deklareerimata töö vastase võitluse tõhustamise kohta⁶,
- võttes arvesse oma 23. mai 2007. aasta resolutsiooni inimväärse töö tagamise kohta kõigi jaoks⁷,
- võttes arvesse oma 11. juuli 2007. aasta resolutsiooni tööõiguse ajakohastamise kohta 21. sajandi sõlmküsimumuste lahendamisel⁸,
- võttes arvesse oma 5. juuli 2011. aasta resolutsiooni üldist huvi pakkuvate sotsiaalteenuste tuleviku kohta⁹,
- võttes arvesse oma 15. novembri 2011. aasta resolutsiooni vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu võitlemise Euroopa tegevusprogrammi kohta¹⁰,
- võttes arvesse oma 21. mai 2013. aasta resolutsiooni piisava, kindla ja jätkusuutliku pensioni tagamise tegevuskava kohta¹¹,
- võttes arvesse oma 12. juuni 2013. aasta resolutsiooni komisjoni teatise „Sotsiaalsed investeeringud majanduskasvu ja ühtekuuluvuse edendamiseks – sealhulgas Euroopa Sotsiaalfondi rakendamine aastatel 2014–2020” kohta¹²,

¹ ELT C 161 E, 31.5.2011, lk 112.

² ELT C 351 E, 2.12.2011, lk 39.

³ ELT C 291 E, 30.11.2006, lk 304.

⁴ ELT C 70 E, 8.3.2012, lk 8.

⁵ Vastuvõetud tekstid, P7_TA(2013)0365.

⁶ ELT C 9 E, 15.1.2010, lk 1.

⁷ ELT C 102 E, 24.4.2008, lk 321.

⁸ ELT C 175 E, 10.7.2008, lk 401.

⁹ ELT C 33 E, 5.2.2013, lk 65.

¹⁰ Vastuvõetud tekstid, P7_TA(2011)0495.

¹¹ Vastuvõetud tekstid, P7_TA(2013)0204.

¹² Vastuvõetud tekstid, P7_TA(2013)0266.

- võttes arvesse tööhõive- ja sotsiaalkomisjoni 2013. aasta mai uuringut „Majanduslikult sõltuvate füüsilisest isikust ettevõtjate õigus sotsiaalkaitsele”¹ ,
 - võttes arvesse Euroopa Elu- ja Töötingimuste Parandamise Fondi (Eurofound) 2013. aasta kohandatud aruannet „Self-employed or not self-employed? Working conditions of ‘economically dependent workers’” (Füüsilisest isikust ettevõtja või mitte? „Majanduslikult sõltuvate töötajate” töötingimused)² ,
 - võttes arvesse Eurofoundi 2. märtsi 2009. aasta aruannet „Self-employed workers: industrial relations and working conditions”(Füüsilisest isikust ettevõtjad: töösuhted ja töötingimused)³ ,
 - võttes arvesse Eurofoundi 2013. aasta aprilli võrdlevat aruannet „Social partners’ involvement in unemployment benefit regimes in Europe” (Euroopa sotsiaalpartnerite kaasatus töötutoetusrežiimi)⁴ ,
 - võttes arvesse kodukorra artiklit 48,
 - võttes arvesse tööhõive- ja sotsiaalkomisjoni raportit ning naiste õiguste ja soolise võrdsõiguse komisjoni arvamust (A7-0459/2013),
- A. arvestades, et sotsiaalkindlustuse kättesaadavus on põhiõigus, mis on ühenduse õiguse ja siseriiklike õigusaktide ja tavade kohaselt Euroopa sotsiaalmudeli peamine osa; arvestades, et Rahvusvaheline Tööorganisatsioon (ILO) on võtnud vastu soovitusel sotsiaalkaitse riiklike alammäärade kohta eesmärgiga kaitsta iga üksikisiku õigust sotsiaalkindlustusele ja rahuldavale elatustasemele;
- B. arvestades, et sotsiaalkindlustus kuulub liikmesriikide pädevusse, mida kooskõlastatakse ELi tasandil;
- C. arvestades, et sotsiaalkaitse lihtsustab kohanemist tööturu muutustega, aitab võidelda vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu, tagada tööturule integreerumise ning on investering inimressurssi; arvestades, et sotsiaalkindlustusel on majandust stabiliseeriv mõju ja antitsükiline ülesanne, mis võib stimuleerida siseturul nõudlust ja tarbimist;
- D. arvestades, et teatavad liikmesriigid on kriisi vastu võitlemiseks avaliku sektori kulutusi järsult kärpinud ning samas on tööpuuduse kasvuga kaasnenud suurem nõudlus sotsiaalkaitse järele; arvestades, et liikmesriikide eelarvetest sotsiaalkindlustuseks tehtavad eraldised on veelgi suurema surve all, kuna laiaulatusliku töökohtade kadumise ja palgakärbete tõttu on vähenenud sotsiaalmaksu laekumine, mis omakorda ohustab tõsiselt Euroopa sotsiaalset mudelit;
- E. arvestades, et sotsiaalkaitse on teatavates liikmesriikides ebapiisav ja seda võiks parandada; arvestades, et endiselt esineb ELis ohustatud töötajate kuritarvitamise

¹ <http://www.europarl.europa.eu/committees/en/studiesdownload.html?languageDocument=EN&file=92570>.

² <http://www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef1366.htm>.

³ <http://www.eurofound.europa.eu/comparative/tn0801018s/tn0801018s.htm>.

⁴ http://www.eurofound.europa.eu/eiro/studies/tn1206018s/tn1206018s_3.htm.

juhtumeid ning tööturu osadeks jagunemist, kus eri liiki lepingud ja töösuhted tagavad erineva kaitstuse taseme, mis toob kaasa halva sotsiaalse kohanemise ja ebavõrdsuse;

- F. arvestades, et kuna enamik traditsioonilisi sotsiaalkaitse mudeleid ja iseäranis sotsiaalkindlustuse ja tööõiguse süsteemid on kujundatud kaitsma palgatöötajate sotsiaalseid ja tööalaseid õigused, tekib oht, et tekkivate uute tööhõiveliikide ja füüsilisest isikust ettevõtjate arvukuse suurenemise korral võib uute töötajate rühmade sotsiaalne kaitse väheneda;
- G. arvestades, et meestest sagedamini nimetavad ettevõtjaks hakata otsustanud naised oma otsuse peamise põhjusena töö ja eraelu paremat tasakaalu ja/või majanduslikku vajadust;
- H. arvestades, et füüsilisest isikust ettevõtjate hulgas on naised vähemuses, kuid neil on suurem tõenäosus langeda vaesusesse;
- I. arvestades, et füüsilisest isikust ettevõtjate juurdepääsu puudumine asjakohastele pensioniõigustele, haigushüvitisele, tasustatavale puhkusele ja muudele sotsiaalkindlustuse vormidele süvendab naiste ja meeste palgaerinevusi naissoost füüsilisest isikust ettevõtjate kahjuks, eriti pärast nende pensionile jäämist;
- J. arvestades, et aina rohkem füüsilisest isikust ettevõtjaid või need, kellel on vähe tööd või madalalpalgaline töö, eelkõige naised, elavad allpool vaesuspiiri, kuid nad ei ole ametlikult registreeritud töötuna;
- K. arvestades, et võiks olla kasulik selgelt määratleda fiktiivne töötamine füüsilisest isikust ettevõtjana ja tõkestada kuritarvitamised selles osas, et hoida ära töötajate sotsiaalsete õiguste rikkumine, konkurentsimoonutused ja sotsiaalse dumpingu oht;
- L. arvestades, et fiktiivne töötamine füüsilisest isikust ettevõtjana kujutab endast põhimõtteliselt osalist kõrvalehoidumist sotsiaalmaksetest, mida on raske kindlaks teha ja mis kahjustab pensionisüsteemide jätkusuutlikkust ja piisavust ning jätab need vajalike vahenditeta;
- M. arvestades, et väga kõrge töötuse määr paljudes liikmesriikides ning pidev surve vähendada tööjõukulusid (ühiku kohta) toovad riikide tööturgudele sellised suundumused ja tavad, mis soodustavad fiktiivsete füüsilisest isikust ettevõtjate nähtuse veelgi ulatuslikumat levikut ja võimendumist;
- N. arvestades, et majanduslikult sõltuvate füüsilisest isikust ettevõtjate töötingimused ei erine oluliselt palgatöötajate töötingimustest ja seetõttu peaksid nende sotsiaalkindlustuse ja tööalased õigused palgatöötajate omadega rohkem sarnanema, kui see on asjakohane;
- O. arvestades, et puudub usaldusväärne, täpne ja võrreldav teave ning andmed füüsilisest isikust ettevõtjate olukorra, töötingimuste ning sotsiaalkindlustuskorra kohta töö ja hooldamise ühitamise puhul;
- P. arvestades, et 2012. aastal moodustasid füüsilisest isikust ettevõtjad üle 15% kõigist töötajatest ELis, kusjuures paljudel juhtudel ei ole füüsilisest isikust ettevõtjana töötamine asjaomase isiku eelistatud valik, vaid paratamatus, sest puuduvad muud töövõimalused

või piisavalt paindlik töökorraldus töötamise ja ülalpeetavate eest hoolitsemise ühitamiseks; arvestades, et füüsilisest isikust ettevõtjatel on paljudes liikmesriikides keeruline omandada piisavad pensioniõigused, millega suureneb asjaomaste isikute edaspidine vaesusrisk; arvestades, et majanduslikult sõltuvad füüsilisest isikust ettevõtjad ei ole tavaliselt organiseerunud ametiühingutesse või nende poolt esindatud, isegi kui nendega seoses esineb rohkem tööajaga seotud ja muud kuritarvitamist;

Sotsiaalkaitse kõigile

1. toonitab, et kõigile usaldusväärse, jätkusuutliku ja piisava sotsiaalkaitse tagamiseks tuleb sotsiaalkaitsesüsteeme liikmesriikide tasandil pidevalt optimeerida ja ajakohastada, et need põhineksid üldise juurdepääsu ja mittediskrimineerimise põhimõtetel ning paindlikul reageerimisvõimel demograafilistele muutustele ja tööturu arengutele;
2. kutsub liikmesriike üles tagama iseäranis majanduskriisi tingimustes sotsiaalkindlustussüsteemide vastutustundlik ja jätkusuutlik pikaajaline rahastamine ning arendama edasi sotsiaalkindlustussüsteemide ennetavat osa ja panema suuremat rõhku aktiveerimismeetmetele, jätmata seejuures kahe silma vahele asjaolu, et üks sotsiaalsete investeeringute olulisemaid külgi on võimalus sobitada sotsiaalsed ja majanduslikud eesmärgid ja see, et need võivad aidata pikas plaanis kaasa majandustaseme säilitamisele ja majanduse arendamisele; on seetõttu seisukohal, et sotsiaalsetes investeeringutes tuleks näha just seda külge – investeeringuid, mitte kulu;
3. juhib tähelepanu asjaolule, et mõnes liikmesriigis võivad vananev elanikkond, vähene sündimus ja muutuv tööturg võimendada sotsiaalkindlustussüsteemide, sealhulgas pensionite reformimise vajaduse kiireloomulisust, et tagada nende kestlikkus; rõhutab, et naised teevad laste ja muude ülalpeetavate isikute hooldamise tõttu sagedamini karjääripause ja töötavad sagedamini osalise tööajaga kui mehed, mis võib negatiivselt mõjutada nende pensioneid ja panna nad suuremasse vaesuse ohtu; kutsub liikmesriike seetõttu üles arvestama töökatkestusperioode pensioniõiguste kindlaksmääramisel ja väljaarvutamisel kindlustusarvestusse mineva ajana; rõhutab asjaolu, et reformidesse tuleks kaasata siseriikliku õiguse ja tavade kohaselt sotsiaalpartnerid ja asjaomased sidusrühmad ning nendest tuleks kodanikke nõuetekohaselt teavitada;
4. kutsub liikmesriike üles tagama riiklik sotsiaalkaitse, millega tagatakse igas riigis kehtestatav inimväärne sissetulek ja põhiliste sotsiaaltoetuste kättesaadavus, eriti haiguse, töötuse, emaduse, puude, pensionile mineku jne korral, et võidelda vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu liikmesriikides; ergutab liikmesriike koostama ILO ettepanekutele vastavad sotsiaalkindlustuse arengustrateegiad;
5. toonitab asjaolu, et piisavalt kõrge kvaliteediga mõjus sotsiaalkaitse peaks tuginema meetmetele, millega edendatakse tööhõives osalemist, mis aitab parandada töötervishoidu ja tööohutust ning suurendada tootlikkust, mis on oluline konkurentsieelis; toonitab, et sotsiaalkaitse taseme alandamises ei tohiks näha lahendust, mis aitab suurendada tööhõivet;
6. palub komisjonil ja liikmesriikidel tagada, et kõigil töötajatel ja füüsilisest isikust ettevõtjatel oleks juurdepääs elukestvatele õppele, jagades olemasolevad ELi ja liikmesriikide rahalised vahendid ümber, nii et need hõlmaksid ainult püsilepingutega

töötajate asemel kõiki töötajaid, sõltumata nende töölepingu liigist, ja füüsilisest isikust ettevõtjaid;

7. kutsub liikmesriike üles püüdma rakendada rohkem struktuurireforme ja meetmeid, et luua töökohti noortele ja tagada see, et noori töötajaid ei diskrimineeritaks nende sotsiaalkindlustusõiguste piiramise kaudu; kutsub liikmesriike ühtlasi üles tagama koostöös komisjoniga piisav sotsiaalkaitse noortele, kes osalevad töökogemuste omandamise eesmärgil praktika- ja tööpraktika programmides;
8. toonitab, et eakad ei ole majandusele ja ühiskonnale koormaks, vaid on tänu elu jooksul talletatud kogemustele ja teadmistele väärtuslikud; teeb ettepaneku, et üle 60-aastaseid töötajaid tuleks põlvkondadevahelise solidaarsuse raames julgustada tööturule jääma eesmärgiga anda järgmistele põlvkondadele edasi teadmisi ja kogemusi;
9. kutsub liikmesriike üles tagama mõistliku hinnaga lastehoiu- ja haridusteenuste kättesaadavus ja see, et füüsilisest isikust ettevõtjad saaksid kasutada avalikke teenuseid ja lastehoiuteenuseid puudutavaid asjakohaseid maksu- ja sotsiaalsoodustusi;
10. kutsub liikmesriike üles lihtsustama selle võimaluse kasutamist kõikide töötajate, sealhulgas füüsilisest isikust ettevõtjate ja nende tegevuses osalevate abikaasade või elukaaslaste jaoks, et ühitada töö ja hooldamisega seotud kohustused, sealhulgas 7. juuli 2010. aasta direktiivi 2010/41/EL artiklite 7 ja 8 kohaldamise kiirendamise abil, ning võimaldades töötajatele nende taotluse alusel töötamist paindliku tööajaga, kaugtööd ja osalise tööajaga tööd, et nad saaksid hoolitseda alaealiste ja muude ülalpeetavate isikute eest ning teha seda töötajatele ette nähtud sotsiaaltoetusi kaotamata, et hoida ära olukord, kus neil ei ole paindlikkuse saavutamiseks muud võimalust kui hakata majanduslikult sõltuvaks füüsilisest isikust ettevõtjaks või füüsilisest isikust ettevõtjaks ise seda soovimata;
11. rõhutab täiendus- ja ümberõppe võimaluste andmise vajadust töötajatele, füüsilisest isikust ettevõtjatele ja neile, kes lõpetavad töösuhte ning asuvad tegutsema füüsilisest isikust ettevõtjana; kutsub liikmesriike seetõttu üles kõrvaldama täiendus- ja ümberõppe takistused ning edendama elukestvat õpet kõikide jaoks;
12. kutsub liikmesriike üles edendama ja hõlbustama füüsilisest isikust ettevõtjate, eelkõige naiste iseorganiseerumist, et suurendada nende suutlikkust kaitsta oma ühishuve;
13. kutsub liikmesriike üles tagama piisav sotsiaalkindlustus ka kõige kaitsetumatele elanikerühmadele, nagu töötud, puuetega inimesed, üksikvanemad, noored pered, noored, eakad ja pensionärid; kutsub ühtlasi liikmesriike üles tagama, et sotsiaalteenused oleksid kättesaadavamad kõikidele kaitsetumate elanikerühmade liikmetele ja pikaajalist hooldust vajavatele inimestele, eriti maapiirkondades ja ebasoodsates piirkondades;
14. kutsub liikmesriike ja komisjoni üles võtma vastavalt oma pädevusele meetmeid võitluseks diskrimineerimise kõigi vormide vastu tööturul, sealhulgas naiste diskrimineerimise vastu, ja võtma vastu sotsiaalkaitsemeetmed, millega tagatakse see, et naiste palk ja sotsiaaltoetused, sealhulgas pensionid, ei oleks väiksemad kui sama tööd tegevatel meestel, kaitsma ematoetusi ja võtma meetmeid, et hoida ära rasedate töötajate ebaõiglane töölt vabastamine ning kaitsta ebaõiglase töölt vabastamise eest

hoolduskohustusega naised ja mehed; kutsus ühtlasi nõukogu üles kiirendama direktiivi vastuvõtmist, milles käsitletakse meetmete rakendamist rasedate, hiljuti sünnitanud ja rinnaga toitvate töötajate töökaitse ja tervishoiu parandamiseks;

15. rõhutab, et vastavalt direktiivile 2010/41/EL füüsilisest isikust ettevõtjatena tegutsevate meeste ja naiste võrdse kohtlemise põhimõtte kohaldamise kohta peavad liikmesriigid kaotama kõik tõkked, mis takistavad naistel ja nende abikaasadel või siseriikliku õiguse alusel tunnustatud elukaaslastel saada sotsiaalkaitset, millele neil on seaduse kohaselt õigus;
16. kutsus liikmesriike üles võtma mõjusaid meetmeid väikestes ja väga väikestes pereettevõtetes töötavate pereliikmete, sealhulgas abikaasade (elukaaslaste) sotsiaalkaitse puudumise juhtumite korral, mis on tingitud ebaselgetest ja mitteametlikest töösuhetest või sellest, et tegemist on füüsilisest isikust ettevõtjatega;
17. julgustab liikmesriike võtma vastavalt oma riiklikele tavadele, kaasa arvatud kollektiivlepingutes või siseriiklikes õigusaktides sätestatule, praktilisi meetmeid võitluseks vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu, nähes ette asjakohase miinimumsissetuleku ja sotsiaalkindlustussüsteemi, võttes arvesse marginaliseerunud kogukondi ja vaesuse ohus olevaid inimesi;
18. kutsus liikmesriike üles võitlema aktiivsemalt deklareerimata ja ebakindla töö, sealhulgas nn minitöökohtade ja fiktiivse osalise tööajaga töötamise vastu, ja tagama kõikide töötajate asjakohase sotsiaalkaitse; taunib ühtlasi mittestandardsete töölepingute kuritarvitamist töö ja sotsiaalkaitsega seotud kohustuste täitmisest kõrvalehoidmise eesmärgil;
19. kutsus liikmesriike üles tõhustama eri asutuste (tööinspeksioonid, maksuametid, omavalitsused, sotsiaalkindlustuse) haldusalast koostööd riiklikul ja ELi tasandil, sest see aitaks ELi tööõiguse sätteid paremini rakendada, vähendada deklareerimata tööd ja lahendada tulemuslikumalt liikmesriikide tööturu eeskirjade erinevustest tulenevaid probleeme;
20. kutsus komisjoni üles vaatama läbi õigusaktid ja jälgima sotsiaalkindlustussüsteemide rakendamist ja koordineerimist vajaduse korral subsidiaarsuse põhimõtet järgides ja juhib liikmesriikide tähelepanu asjaolule, et teises liikmesriigis töötavate ELi võõrtöötajate suhtes ei tohiks kohaldada diskrimineerivaid sotsiaalkaitse eeskirju; on seisukohal, et kõigile ELi võõrtöötajatele tuleks anda teises liikmesriigis töötamise ajal piisavad sotsiaalkindlustusõigused ja sotsiaalkindlustuskaitse; töandja peab teavitama teenuste osutamise vabaduse raames lähetatud töötajaid enne töölähetust direktiivist 96/71/EÜ tulenevatest tasustamis- ja töötingimustest;
21. ärgitab komisjoni ja liikmesriike hoidma asjakohast tasakaalu tööturu turvalisuse ja paindlikkuse vahel, nt turvalise paindlikkuse põhimõtete üldise kohaldamise kaudu, ning lahendada tööturu killustatuse küsimuse, tagades üleminekuetapis olevatele või ajutiste ja osalise tööajaga lepingute alusel töötavatele inimestele piisava sotsiaalkaitse ning ka koolitusvõimaluste kättesaadavuse; juhib tähelepanu asjaolule, et suutmatus tagada turvaline paindlikkus kahjustaks sotsiaalkindlustussüsteemide jätkusuutlikkust, toetuste kvaliteeti, töötajate sissetulekuid ja tootlikkust, reaalmajandust ning sotsiaalset

ühtekuuluvust ning seeläbi strateegias „Euroopa 2020” sisalduvate tööhõive taseme säilitamise ja suurendamise eesmärkide täitmist;

22. kutsub komisjoni üles korraldama tervet ELi hõlmav uuring, et selgitada välja, ega tööturu paindlikumaks muutmise eesmärgil liikmesriikide tööõiguses viimasel ajal tehtud muudatused ei ole vähendanud töötajate sotsiaalkindlustust ning ega turvalise paindlikkuse põhimõtet ei ole rikutud;
23. toetab kindlalt ettepanekut koostada peamiste tööhõive- ja sotsiaalnäitajate tulemustabel, mis võiks olla esimene samm konkreetsete sihttasemetega välja selgitamiseks;
24. nõuab, et komisjon lisaks oma ettepanekutesse vajaduse korral ILO inimväärse töö suunistes esitatud neli eesmärki ja kaaluks iga-aastases arenguaruandes ILO sotsiaalkaitse põhialuseid käsitlevas soovitusel esitatud eesmärgid, nii et kõikidele Euroopa töötajatele oleks tagatud sotsiaalkaitse;

Füüsilisest isikust ettevõtjate sotsiaalkindlustus

25. toonitab, et tegutsemist füüsilisest isikust ettevõtjana tuleb tunnustada tööna, mis aitab luua töökohti ja vähendada töötust ning füüsilisest isikust ettevõtjate lisandumisega peaks kaasnema füüsilisest isikust ettevõtjate asjakohane sotsiaalkaitse, nagu on määratletud liikmesriikide õigusaktides;
26. kutsub liikmesriike üles hõlbustama töö- ja hoolduskohustuste ühitamist, tagades töötajatele paindlikkuse töötundide ja töö asukoha osas, et vältida olukorda, kus töötajatel ei ole paindlikkuse saavutamiseks muud võimalust kui tegutseda majanduslikult sõltuva füüsilisest isikust ettevõtjana;
27. toonitab, et on vaja üksikasjalikumalt ja ajakohastatud statistilist teavet, et analüüsida füüsilisest isikust ettevõtjate ja füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise eri kategooriate majanduslikku tähtsust; nõuab ühtlasi füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemist puudutavate küsimuste lisamist Euroopa Liidu tööjõu-uuringusse;
28. juhib tähelepanu asjaolule, et kuna füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemist ei ole riiklikul tasandil piisavalt selgelt määratletud, suurendab see fiktiivse füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise ohtu ELi töötajate seas, mis võib raskendada nende juurdepääsu piisavale sotsiaalkindlustusele; märgib, et füüsilisest isikust ettevõtjate liikmesriigiti erinev staatus eeldab lahenduste leidmist, mis viivad füüsilisest isikust ettevõtjate sotsiaalkindlustuse parema koordineerimiseni, et mitte piirata töötajate vaba liikumist;
29. kutsub komisjoni üles edendama liikmesriikide vahelist vahetust eesmärgiga anda välja suunised ebatüüpilise tööhõive ja füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise eri vormide kohta, et aidata liikmesriikidel kohaldada nõuetekohaselt asjaomast tööõigust ja sotsiaalkaitsemeetmeid selliselt töötavate töötajate suhtes; peab ka vajalikuks, et liikmesriigid selgitaksid selgelt välja fiktiivsed füüsilisest isikust ettevõtjad ja karistaksid selliste juhtumite välja selgitamise ja tõestamise korral tööandjaid; toonitab siiski, et tööhõive staatuse kindlaksmääramine peaks jääma selle vastuvõtva liikmesriigi õiguslikuks kohustuseks, kus tööd tehakse;

30. kutsub Euroopa sotsiaalpartnereid, komisjoni ja liikmesriike üles uurima majanduslikult sõltuva füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise probleemi ja leidma praktilisi lahendusi, eriti valdkondades, kus tähtis osa on piiriülesel tegevusel, ja kaitsetute elanikkonnarühmade seas, nagu koduabilised ja madalapalgalised töötajad;
31. kutsub liikmesriike tungivalt üles tagama, et tegutsemisest füüsilisest isikust ettevõtjana ei saaks vahend, mille abil töötaja jäetakse ilma sotsiaalkindlustusest ja töökohakindlustusest, või vahend, mille abil tööandjad hoiavad kõrvale tööõiguse ja sotsiaalkindlustuse õigusaktide kohaldamisest; teeb ühtlasi ettepaneku, et füüsilisest isikust ettevõtjaid ei tuleks määrata samasse rühma palgatöötajatega, et säilitada füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise ja seda liiki majandustegevuse eeliseid ning aidata arendada ettevõtlusvaimu ning teenuste kvaliteeti;
32. kutsub liikmesriike üles arendama vajaduse korral sotsiaalkaitset seoses pensionile jäämise, puude, vanemapuhkuse ja töötusega nii, et füüsilisest isikust ettevõtjate sotsiaalkaitse sätted oleksid paremini kohandatud selliste töötajate vajadustega ja võrdväärsed palgatöötajate suhtes kohaldatava standardiga;
33. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles siduma sotsiaalkindlustuse ja sotsiaalkaitse õigused pigem üksikisiku kui töölepinguga, tagades seeläbi inimväärse sotsiaalkaitse kõigile, sealhulgas füüsilisest isikust ettevõtjatele ja palgatöötajatele, olenemata nende töölepingu liigist või tööalasest staatusest;
34. kutsub liikmesriike üles edendama ja toetama kollektiivsete kindlustuslepingute sõlmimist enda kaitsmiseks tööõnnetuste ja haiguste korral; kutsub liikmesriike üles tagama füüsilisest isikust ettevõtjatele juurdepääs kollektiivsusel ja solidaarsusel põhinevale kindlustusele ja pensioniskeemidele;
35. kutsub liikmesriike üles tagama, et kõigil kodanikel oleks võimalik tutvuda teabega, mis puudutab nende õigust sotsiaalkaitsele, ja ühtlasi tegema füüsilisest isikust ettevõtjaks saada soovijatele kättesaadavaks kohane teave selle kohta, kuidas nende sotsiaalkaitse ja nende suhtes kohaldatav tööõigus nimetatud staatuse tõttu muutuvad, samuti muude nende majandustegevusega seotud õiguste ja kohustuste muutumise kohta; kutsub ka komisjoni üles tegema füüsilisest isikust ettevõtjatele ja liikuvatele töötajatele kättesaadavaks teave rände, sisserände ning piiriülese tööga seotud õiguste ja kohustuste kohta;
36. kutsub liikmesriike ja komisjoni üles kaasama sotsiaalpartnerid riiklike tavade kohaselt sotsiaalkaitse arendamisse ja ajakohastamisse ning arendama sotsiaalset dialoogi ELi ja riigi tasandil; kutsub sotsiaalpartnereid ühtlasi üles võtma päevakorda füüsilisest isikust ettevõtjate tööõiguste ja sotsiaalkaitsega seotud küsimused, loomaks füüsilisest isikust ettevõtjatele piisava sotsiaalkaitse raamistikku, mis tugineks vastastikkusele ja mittediskrimineerimise põhimõttele, ning analüüsima, kas ja kuidas tuleks füüsilisest isikust ettevõtjad kaasata kollektiivlääbirääkimistesse, sealhulgas konkreetsed strateegiad selle kohta, kuidas käsitleda füüsilisest isikust ettevõtjate probleeme juhtudel, kui siseriiklik õigus ei näe ette, et füüsilisest isikust ettevõtjaid esindab ametiühing; julgustab sotsiaalpartnereid vahetama häid tavasid ametiühingute ja kutseliitude vahel füüsilisest isikust ettevõtjatele osutatavate teenuste kohta, fiktiivse füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise vastase võitluse kohta ja füüsilisest isikust üksikettevõtjate organiseerumise kohta;

37. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile ja liikmesriikide parlamentidele.

SELETUSKIRI

I. Sotsiaalkindlustus kõigile

Sotsiaalkaitse on Euroopa sotsiaalmudeli alus ning selle tähtsaim ülesanne on edendada sotsiaalset kaasatust ja õiglust, kaitsta sissetulekuid ning tagada kõigile kvaliteetsed haridus- ja tervishoiuteenused. Sotsiaalkaitse poliitika eest vastutab subsidiaarsuse põhimõtte kohaselt iga liikmesriik, kuid ELi tasandil on sisse seatud avatud koordineerimise meetod, mis on vabatahtlik poliitilise koostöö protsess ning põhineb ühiste eesmärkide ja näitajate tunnustamisel. Üks tähtsamaid sotsiaalkaitse eesmärke on suurendada teenuste võrdväärsust ja tõhusust, toetades samal ajal sotsiaalset kaasatust ja ühtekuuluvust, mis on kaasava ja jätkusuutliku kasvu ning vaesuse vähendamise tugisambad. Need eesmärgid tulenevad olemuslikult Euroopa Liidu põhiväärtustest¹.

Tõhus sotsiaalkaitse on ühiskondadele vajalik, et tulla toime globaliseerumise raskustega ja kohaneda muutustega. Tööpõhine sotsiaalkindlustus jääb sotsiaalkindlustussüsteemide keskseks osaks, kuid see ei ole veel kõigile elanikele tagatud. Üldine sotsiaalkaitse vastavalt Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO) konventsioonile nr 102 sotsiaalkindlustuse miinimumstandardite kohta, mis hõlmab kõiki sotsiaalkindlustuse valdkondi vähemalt toetuste miinimumtasemel, ei ole veel kõigile kättesaadav, seepärast peavad sotsiaalkaitse põhialused olema kõigile tagatud. Sotsiaalkaitse põhialused kujutavad endast integreeritud sotsiaalpoliitikat, mille eesmärk on tagada kõikidele elanikele sissetulek ja võimalus kasutada põhilisi sotsiaalteenuseid, pöörates seejuures erilist tähelepanu ühiskonna kõige kaitsetumatele rühmadele (töötud, puuetega inimesed, üksikvanemad, noored, pensionärid, noored pered jt). Ühtlasi tuleks garanteerida miinimumsissetulek, mis mängib olulist rolli vara ümberjagamisel ning solidaarsuse ja sotsiaalse õigluse tagamisel, samuti (eriti kriisi ajal) täidab antitsüklilist ülesannet, mis toob siseturule nõudluse ja tarbimise ergutamiseks lisavahendeid.

Sotsiaaltoetusi võib pidada asjakohaseks, kui nende abil saavutatakse soovitud sotsiaalpoliitika tulemused (nt inimeste vajaduste rahuldamine toimetulekuks peamiste riskidega) ning kui selle abil on võimalik määrata kindlaks toetuse taseme ja maksude või elu jooksul tehtud maksete vaheline suhe, mida peetakse „õiglaselt” sotsiaalselt piisavaks.

Euroopa sotsiaalkindlustussüsteemid peaksid pakkuma kaitset ohtude ja madalate sissetulekute vastu ning vähendama ebavõrdsust ELi liikmesriikides, kuid finantskriisist tulenevate püsivate majandusraskuste tõttu tuleb lahendada süsteemide rahastamisega seotud keerulised küsimused. Majanduskriisi ajal kärpisid ELi liikmesriigid oma avaliku sektori rahalisi vahendeid, kuid sotsiaaltoetust vajavate töötute hulk kasvas. Ka vähenesid ulatusliku töötuse kasvu ja palkade kärpimise tõttu sotsiaalmaksust laekuvad tulud, mis ohustab Euroopa sotsiaalset mudelit. Märkimata ei saa ka jätta, et riigieelarvetele avalduv surve ning pensionide ja muude sotsiaaltoetuste kärpimine on kõige rohkem mõjutanud kõige vähem kaitstud inimesi, kes jäid allapoole vaesuskünnist. Liikmesriigid ei ole kriisi ületamise püüdlustes, mil keskenduti eelarvete restruktureerimisele, võtnud sotsiaalpoliitika mõõdet piisavalt arvesse ega pööranud küllaldast tähelepanu strateegias „Euroopa 2020” sätestatud

¹ Komisjoni 20. augusti 2012. aasta teatis sotsiaalkaitse kohta Euroopa Liidu arengukoostöös (COM(2012)0446).

töehõive ja haridusega seotud sotsiaalsetele eesmärkidele, eeskätt vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vähendamisele.

Kestliku ja mõjusa sotsiaalkaitse tagamiseks peaksid liikmesriigid koostama ja rakendama riiklikke sotsiaalkaitse arengustrateegiad, võttes seejuures arvesse ILO ettepanekuid. Üks tähtsamaid sotsiaalkaitse arengustrateegia eesmärke peaks olema sotsiaalsete investeringute ja nende mõjususe tagamine, sest see loob tingimused sotsiaalsete ja majandlike eesmärkide kooskõlastamiseks. Seega tuleks sellisesse vahendite kasutamisse suhtuda mitte kui kulusse, vaid kui investeringusse, millega suurendatakse tulemuslikkust ja toetatakse jätkusuutlikku majanduskasvu.

II. Füüsilisest isikust ettevõtjad ja nende sotsiaalkaitse

1. Füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise kui töehõive liigi tähtsus, areng ja sellise töehõive uued vormid

Strateegia „Euroopa 2020” juhtalgatuses „Uute oskuste ja töökohtade tegevuskava” tunnustatakse tegevus füüsilisest isikust ettevõtjana oluliseks töökohtade loomise seisukohalt ning nõutakse, et liikmesriigid kõrvaldaksid meetmed, mis tõkestavad tegutsemist füüsilisest isikust ettevõtjana.

Tegutsemine füüsilisest isikust ettevõtjana areneb praegu kiiresti ja omandab paljusid uusi vorme. 2012. aastal töötas Euroopa Liidus 32,8 miljonit inimest füüsilisest isikust ettevõtjana. See andis 15% kogu ELi töehõivest. Kõige ulatuslikumalt on tegutsemine füüsilisest isikust ettevõtjana levinud Kreekas, Itaalias, Portugalis ja Rumeenias, kõige vähem aga Luksemburgis, Taanis, Eestis ja Leedus¹. Euroopa Parlamendi 6. juuli 2010. aasta resolutsioonis toonitatakse, et tegutsemine füüsilisest isikust ettevõtjana muutub üha populaarsemaks, eeskätt noorte ja naiste seas, samuti üleminekuperioodi tegevusena enne pensionile jäämist².

Füüsilisest isikust ettevõtjate koosseis on viimaste aastakümnetega märkimisväärselt muutunud. Füüsilisest isikust ettevõtjate kategooria on oma tegevuse laadi ja rolli poolest tööturul väga mitmetahuline. Majanduslikult sõltuvate füüsilisest isikust ettevõtjate kategooriat eristatakse selle pärast, et mõista paremini füüsilisest isikust ettevõtja tegevuse olemust, mis erineb suurte sotsiaalsete ja majanduslike muutuste tulemusena ELi riikides traditsiooniliselt tunnustatud sõltumatu töö vormidest³.

3. Euroopa Liidu tasandil puudub füüsilisest isikust ettevõtja selge määratlus

Vähe sellest, et ELi tasandil ei ole ühtset ja üldiselt tunnustatud füüsilisest isikust ettevõtja mõistet, olukorra teeb keerukamaks ka selle kategooria alla kuuluvate tegevuste mitmekesisus. ILO rahvusvahelises töehõive staatuse klassifikaatoris on tegutsemine füüsilisest isikust ettevõtjana määratletud kui töö, mille eest saadav tasu sõltub otseselt toodetud kauba või osutatud teenuste eest teenitud kasumist. Ajalooliselt eristatakse selle

¹ Euroopa Liidu tööjõu-uuring, 2012.

² Vastuvõetud tekstid, P7_TA(2010)0263.

³ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee 29. aprilli 2010. aasta arvamus „Füüsilisest isikust ettevõtjate töö uued suundumused: majanduslikult sõltuvate füüsilisest isikust ettevõtjate töö erijuhtum” (SOC/344).

põhjal kolme peamist füüsilisest isikust ettevõtjate rühma: mikroettevõtjad, väikeettevõtjad ja vabakutselised.

Sõnasõnalise määratluse kohaselt on füüsilisest isikust ettevõtjad need inimesed, kes töötavad pigem iseenda kui kolmanda osapoole heaks. Ehkki seesugune määratlus tundub lihtne, hõlmab tegevus füüsilisest isikust ettevõtjana palju ulatuslikumaid sotsiaalseid ja majanduslikke olukordi, mida ei saa ühtemoodi käsitleda.

Praegu ei ole kogu Euroopa Liidus kohaldatavat ja üheselt mõistetavat mõistet, mis sätestaks selgelt, mille poolest erinevad tõeline füüsilisest isikust ettevõtja ja fiktiivne füüsilisest isikust ettevõtja. Kõik pädevad asutused ja organid kasutavad oma õigus- või reguleerivat raamistikku, mis võivad erineda olenevalt jurisdiktsioonist ja poliitikavaldkonnast (maksuõigus, sotsiaalkindlustus, äriõigus, tööturg, kindlustus)¹.

Ka ei ole selgelt määratletud tegutsemise majanduslikult sõltuva füüsilisest isikust ettevõtjana. Vaid teatavad Euroopa riigid on ametlikult tunnustanud füüsilisest isikust ettevõtjate ja palgatöötajate vahepealset kategooriat peamiselt eesmärgiga anda selles kategoorias tegutsevatele töötajatele parem kaitse, samastamata neid siiski palgatöötajatega.

4. Füüsilisest isikust ettevõtjate sotsiaalkaitse: probleemi kokkuvõte

Füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise areng põhjustab mitmeid füüsilisest isikust ettevõtjate tööõiguste ja sotsiaalkaitsega seotud probleeme. Euroopa traditsioonilised sotsiaalkindlustussüsteemid on ajalooliselt loodud ennekõike palgatöötajate kaitseks ja nii on see osaliselt tänini. Sellel põhjusel on neid raske kohandada füüsilisest isikust ettevõtjatele.

ELi liikmesriikide poliitika füüsilisest isikust ettevõtjate suhtes saab võtta kokku järgmiselt: füüsilisest isikust ettevõtjaid diskrimineeritakse ja/või mõnes riigis on nad vähem kaitstud suurema sotsiaalmaksu või ka väiksema sotsiaalmaksu (mis annab vähem sotsiaalgarantiisid) tõttu. Ilmselt on Taani siinjuures üks paremaid erandeid, kus füüsilisest isikust ettevõtjatel on palgatöötajatega samad õigused².

Füüsilisest isikust ettevõtjate sotsiaalkindlustuspoliitika on keeruline seetõttu, et see rühm, nagu juba märgitud, on väga mitmetahuline, mistõttu selle ühele osale kohaldatavad sotsiaalkindlustusmeetmed võivad olla teise osa suhtes ebamõistlikud ja vastuvõetamatud. Füüsilisest isikust ettevõtjate rühma kuuluvad nii hästi toime tulevad inimesed või teatavate valdkondade hästi tasustatavad asjatundjad kui ka inimesed, kelle tegevus või osutatavad teenused sõltuvad ühest tellijast, ja need, kelle töö laad ei erine palgatöötaja omast. Esimestele võivad palgatöötajatele kehtivad sotsiaalkindlustusmeetmed olla ülemäärased ja vastuvõetamatud, teiste puhul tekib aga oht, et töötajad ei saa piisavat kaitset sotsiaalsete riskide vastu.

5. Füüsilisest isikust ettevõtja staatuse kuritarvitamine

ILO on hoiatanud võimalike kuritarvituste eest füüsilisest isikust ettevõtja mõne tegevusliigi osas, millega eiratakse töötajate õigusi ja ELis harilikult töösuhetega tagatavaid õigusi. Kuritarvituse juhtumeid on mitmesuguseid: sotsiaalkindlustusmaksude ja maksude

¹ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „Füüsilisest isikust ettevõtja staatuse kuritarvitamine“ (INT/628).

² Euroopa Tööhõive Seirekeskuse ülevaade (2010).

vältimisest ning tööõiguste rikkumisest kuni deklareerimata tööni. See moonutab märkimisväärselt konkurentsi ja kahjustab ausaid füüsilisest isikust ettevõtjaid, mikroettevõtjaid ja VKEsid.

Kui inimene otsustab oma vabast tahtest tegutseda füüsilisest isikust ettevõtjana, on tal selleks õigus, kuid teda tuleb teavitada võimalikest väiksematest sotsiaaltagatistest. Aina enam põhjustavad peavalu fiktiivsed füüsilisest isikust ettevõtjad, keda tööandjad sunnivad pahatihti töötama ebainimlikes tingimustes. Sellepärast tasub veel kord rõhutada Euroopa Parlamendi 6. juuli 2010. aasta resolutsiooni, mille kohaselt peaksid põhiõigused olema tagatud kõikidele töötajatele, olenemata nende tööhõive staatusest.

6. Füüsilisest isikust ettevõtjatel on vähem õigusi sotsiaalkaitsele

Mitmes riigis osalevad füüsilisest isikust ettevõtjad pensionisüsteemis vaid osaliselt. Seda võib mõistlikuks pidada hästi tasustatavate spetsialistide puhul, kes suudavad ise hakkama saada, kuid majanduslikult sõltuvate, veel enam fiktiivsete füüsilisest isikust ettevõtjate puhul võib sellega kaasneda vanaduspõlve vaesusoht – väikeste maksete tõttu on pension väike. Sama võib öelda invaliidsuspensiooni kohta.

Füüsilisest isikust ettevõtjad on vähem kaitstud ka emaduse/ isaduse korral. Neil ei ole endiselt asjakohaseid vanemapuhkuse õiguseid ning muid seotud õigusi (nt Küprosel, Madalmaades, Poolas ja Ühendkuningriigis)¹. Ka sellisel juhul tuleks püüda tagada füüsilisest isikust ettevõtjate sotsiaalkaitse. Hiljutistes uuringutes ja analüüsidest on toonitunud, et füüsilisest isikust ettevõtjatele tuleb tagada vanematoetused kooskõlas palgatöötajate vastavate õigustega².

Veel halvemini on füüsilisest isikust ettevõtjad kaitstud töötuse korral. Töötushüvitisi makstakse ennekõike palgatöötajatele. Vaid mõnes hästi välja töötatud sotsiaalkindlustussüsteemiga riigis on kindlustuskaitse ka füüsilisest isikust ettevõtjatel³.

7. Ühise tegutsemise vajadus

Paljud füüsilisest isikust ettevõtjad mõistavad, et nad on halvemas olukorras kui palgatöötajad. Nad teavad, et neid ei kaitsta kollektiivlepingutega ja turg suudab nende probleeme lahendada vaid osaliselt. See teadlikkus võiks olla aluseks võtta endale kollektiivselt kohustusliku solidaarsuse kohustus. See on väljakutse ka ametiühingutele tegevuse ümbermõtestamiseks ja ümbergrupeerumiseks kõikide töötajate huvide arvestamiseks, olgu need alalised töötajad või paindliku tööajaga töötajad, tüüplepinguga või mitte, palgatöötajad või osaliselt palgatöötajad või füüsilisest isikust ettevõtjad⁴.

¹ Komisjoni raport võitluse kohta raseduse, emaduse ja vanemlikel põhjustel diskrimineerimise vastu. Euroopa Komisjon, õigusküsimuste peadirektoraat, november 2012, lk 29.

² „Self-employed workers: industrial relations and working conditions” (Füüsilisest isikust ettevõtjad: töösuhted ja -tingimused). Eurofound 2009, lk 76.

³ „World Social Security Report 2010/11: Providing coverage in times of crisis and beyond” (Ülemaailmne sotsiaalkindlustuse aruanne 2010/11: kaitse kriisi ajal ja pärast seda). Rahvusvaheline Tööorganisatsioon, Genf: ILO, 2010, lk 59.

⁴ M. Westerveld. „New Self-Employed: An Issue for Social Policy?” (Uus tegevus füüsilisest isikust ettevõtjana kui sotsiaalpoliitiline küsimus). European Journal of Social Security, köide 14 (2012) nr 3, lk 170–171.

8. Sotsiaalkindlustuse koordineerimisest tulenevad probleemid

Erinevaid mõisteid kasutatakse mitte ainult ELi liikmesriikides, vaid ka ELi õiguses. Selline ebaselgus põhjustab piiriülestes olukordades väga suuri probleeme. ELi ja liikmesriikide õigusraamistik ei ole omavahel kooskõlas ning puudub selgesõnaline määratlus, mille poolest erineb palgatöö teenuse osutamisest, mis teeb füüsilisest isikust ettevõtjate teema problemaatiliseks, iseäranis seoses piiriülese tööga¹.

¹ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus füüsilisest isikust ettevõtja staatuse kuritarvitamise kohta (INT/628).

26.11.2013

NAISTE ÕIGUSTE JA SOOLISE VÖRDÕIGUSLIKKUSE KOMISJONI ARVAMUS

tööhõive- ja sotsiaalkomisjonile

sotsiaalkaitse tagamise kohta kõigile, sealhulgas füüsilisest isikust ettevõtjatele
(2013/2111(INI))

Arvamuse koostaja: Marije Cornelissen

ETTEPANEKUD

Naiste õiguste ja soolise võrdõiguslikkuse komisjon palub vastutaval tööhõive- ja sotsiaalkomisjonil lisada oma resolutsiooni ettepanekusse järgmised ettepanekud:

- A. arvestades, et meestest sagedamini mainivad ettevõtjaks hakata otsustanud naised oma otsuse peamise põhjusena töö ja eraelu paremat tasakaalu ja/või majanduslikku paratamatust;
- B. arvestades, et paljudel juhtudel ei ole füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemine isiku eelistatud valik, vaid paratamatus, sest puuduvad muud töövõimalused või piisavalt paindlik töökorraldus töö- ja hoolduskohustuste ühitamiseks; arvestades, et kriisi aegadel on need tingimused halvenenud ja põhjustanud paratamatuse tõttu füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsevate isikute arvu suurenemist, eriti naiste seas;
- C. arvestades, et füüsilisest isikust ettevõtjate hulgas on naised vähemuses, kuid neil on suurem tõenäosus langeda vaesusesse;
- D. arvestades, et füüsilisest isikust ettevõtjate juurdepääsu puudumine asjakohastele pensioniõigustele, haigusrahale, tasustatavale puhkusele ja muudele sotsiaalkindlustuse vormidele süvendab naiste ja meeste palgaerinevusi naissoost füüsilisest isikust ettevõtjate kahjuks, eriti pärast nende pensionile jäämist;
- E. arvestades, et aina suurem hulk füüsilisest isikust ettevõtjaid, kellel on liiga vähe tööd või väga madalalgaline töö, sealhulgas eelkõige naised, elavad vaesusel, kuid nad ei ole ametlikult registreeritud töötuna;
- F. arvestades, et füüsilisest isikust ettevõtjate töö ja hoolduskohustuste ühitamiseks on liiga vähe usaldusväärset, täpset ja võrreldavat teavet ja andmeid olukorra, töötingimuste ja

sotsiaalkindlustuse korralduse kohta;

1. rõhutab vajadust parema sotsiaalkindlustuse ja tervishoiusüsteemi järgi ning vajadust edendada füüsilisest isikust ettevõtjate sotsiaalkindlustust; kutsub liikmesriike üles siduma sotsiaalkindlustuse ja sotsiaalkaitse õigused töölepingute asemel üksikisikuga, et tagada seeläbi piisaval tasemel sotsiaalkaitse kõigi, sealhulgas füüsilisest isikust ettevõtjate ja abikaasade või partnerite jaoks, kes osalevad füüsilisest isikust ettevõtjate või muude töötajate tegevuses, sõltumatult nende lepinguliigist või tööhõiveseisundist;
2. rõhutab, et naiste tööhõive kohta kättesaadav statistika näitab, et naised on rohkem ebakindlate töösuhete ja koondamise ohus, mistõttu on nad sotsiaalkindlustussüsteemis vähem kindlustatud;
3. palub komisjonil ja liikmesriikidel tagada, et kõigil töötajatel ja füüsilisest isikust ettevõtjatel oleks juurdepääs pidevõppele, jagades olemasolevad ELi ja liikmesriikide vahendid ümber, et need hõlmaksid ainult püsilepingutega töötajate asemel kõiki töötajaid, sõltumatult nende lepingu liigist, ja füüsilisest isikust ettevõtjaid;
4. rõhutab asjaolu, et lõhe naiste ja meeste tööhõive vahel Euroopas on endiselt märkimisväärne; arvestades, et naiste füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise soodustamine võib aidata palju kaasa vaesuse vähendamisele;
5. rõhutab vajadust parandada teatud liikmesriikide sotsiaalkindlustussüsteeme ja suurendada nende läbipaistvust, et saavutada füüsilisest isikust ettevõtjate suhtes õiglasemad sotsiaalmaksete standardid, eriti seoses rasedus- ja sünnituspuhkusega;
6. väljendab kahetsust, et eelarvekärped ja erastamine, mida teevad paljud liikmesriigid oma riiklikus tervishoiusüsteemis, hävitavad riikliku sotsiaalkindlustussüsteemi ja õõnestavad üldiselt töötajate ja kodanike õigusi sotsiaalkaitsele; avaldab kahetsust eelkõige seksuaal- ja reproduktiivtervishoiualaste kärpete pärast, mis kahjustavad eriti naisi, kelle jaoks muutuvad tsütoloogia, mammograafia ja günekoloogilised läbivaatused aja jooksul harvemaks ning ei ole enam iga-aastased;
7. juhib tähelepanu asjaolule, et osades liikmesriikides võivad vananev elanikkond, väike sündimus ja muutuv tööturg suurendada sotsiaalkindlustussüsteemide, sealhulgas pensionite reformimise kiireloomulisust, et tagada nende kestlikkus; rõhutab, et naised teevad laste ja muude sõltuvate isikute hooldamise tõttu sagedamini karjäärilause ja töötavad sagedamini osalise tööajaga kui mehed, mis võib negatiivselt mõjutada nende pensione ja panna nad suuremasse vaesuse ohtu; kutsub liikmesriike üles arvestama töökätkesperioode pensioniõiguste kindlaksmääramisel ja väljaarvutamisel tegelike kindlustusperioodidena; rõhutab asjaolu, et reformidesse tuleks kaasata riigi seaduse ja tava kohaselt sotsiaalpartnerid ja asjaomaseid sidusrühmi ning nendest tuleks kodanikke nõuetekohaselt teavitada;
8. rõhutab, et vastavalt direktiivile 2010/41/EL füüsilisest isikust ettevõtjatena tegutsevate meeste ja naiste võrdse kohtlemise põhimõtte kohaldamise kohta peavad liikmesriigid kaotama kõik tõkked, mis takistavad naistel ja nende abikaasal või siseriikliku õiguse alusel tunnustatud elukaaslasel saada sotsiaalkaitset, millele neil on seaduse alusel õigus;

9. tuletab meelde, et naiste ja meeste vahel jagatud, pikem ja tasustatud lapsehoolduspuhkus, mida võetak sotsiaalkindlustushüvitiste jaoks arvesse täistööajaga töötamisena, võib olulise stiimulina aidata sündimust suurendada;
10. kutsub Euroopa sotsiaalpartnereid, komisjoni ja liikmesriike üles uurima majanduslikult sõltuva füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise probleemi ja leidma praktilisi lahendusi, eriti valdkondades, kus tähtis osa on piiriülesel tegevusel, ja haavatavate elanikkonnarühmade seas, nagu koduabilised ja madalapalgalisel töötajad;
11. kutsub liikmesriike üles edendama ja hõlbustama füüsilisest isikust ettevõtjate, eelkõige naiste iseorganiseerumist, et suurendada nende suutlikkust kaitsta oma ühishuve;
12. kutsub liikmesriike üles tagama mõistliku hinnaga lastehoiuteenuste ja haridusasutuste kättesaadavuse ja kindlustama, et ka füüsilisest isikust ettevõtjad saaksid kasutada avalikke teenuseid ja lastehoiuteenuseid puudutavaid maksu- ja sotsiaalsoodustusi;
13. kutsub komisjoni üles tegema ettepanekut vaadata põhjalikult läbi direktiiv 2010/41/EL füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsevate naiste ja meeste võrdse kohtlemise põhimõtte kohaldamise kohta, et tagada suuremad ema- ja isapuhkuse, adopteerimise, hooldus ja vanemahoolduspuhkusena seotud miinimumõigused, ja panna liikmesriikidele kohus tagada oma sotsiaalkindlustussüsteemide kaudu füüsilisest isikust ettevõtjatele õigus sellistele puhkusele; nõuab tungivalt, et nõukogu võtaks vastu ühise seisukoha parlamendi poolt heakskiidetud ettepaneku suhtes vaadata läbi nõukogu direktiiv 92/85/EMÜ rasedate, hiljuti sünnitanud ja rinnaga toitvate töötajate tööohutuse ja töötervishoiu parandamise meetmete kehtestamise kohta; tuletab meelde, et Euroopa Parlamendi poolt vastu võetud ettepanek sisaldab meetmeid, mis on selles valdkonnas olulised ning mis edendavad naiste ja meeste era- ja tööelu tasakaalustamist;
14. kutsub liikmesriike üles soodustama seda võimalust kõikide töötajate, sealhulgas füüsilisest isikust ettevõtjate ja nende tegevuses osalevate abikaasade või partnerite jaoks, et ühendada töö ja hooldamisega seotud kohustused, sealhulgas 7. juuli 2010. aasta direktiivi artikli 7 ja 8 kohaldamise kiirendamisega, ning võimaldades töötajatele nende taotluse korral töötamist paindliku tööajaga, kaugtööd ja osalise tööajaga tööd, et nad saaksid hoolitseda alaealiste ja muude sõltuvate isikute eest, ning saaksid seda teha ilma töötajate sotsiaalseid soodustusi kaotamata, et vältida paindlikkuse tagamiseks jõudmist sõltuva või sunniviisilise füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemiseni;
15. palub liikmesriikidel võtta vastu õigusaktid, et võidelda näiliselt füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise vastu, mis on eriti naisi mõjutav ebakindel töösuhe, ning ergutab sotsiaalpartnereid vahetama füüsilisest isikust ettevõtjatele pakutavate teenustega seotud parimaid tavasid, aidates kaasa näiliselt füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise probleemi lahendamisele ja korraldades tegelikult füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemist;
16. kutsub liikmesriike üles arendama välja sotsiaalpoliitika ja -teenused laste, eakate ja teiste hooldust vajavate inimeste hooldamiseks, et võimaldada naistel ja meestel jätkata oma kutsetegevust, kui see on nende valik;
17. rõhutab töötajatele, füüsilisest isikust ettevõtjatele ja neile, kes lõpetavad töösuhte ning

asuvad tegutsema füüsilisest isikust ettevõtjana, täiendus- ja ümberõppe võimaluste andmise vajadust; kutsub seega liikmesriike üles kõrvaldama täiendus- ja ümberõppe takistusi ning edendama elukestvat õpet kõikide jaoks;

18. palub liikmesriikidel tagada vallalistele ja lesbidest naistele juurdepääs viljatusravile ja kunstlikule viljastamisele;

19. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles koguma soopõhiseid, usaldusväärseid, täpseid ja omavahel võrreldavaid sootundlikke andmeid ning tähelepanelikult jälgima nii füüsilisest isikust ettevõtjate olukorda ja sotsiaalset kaitstust kui ka neid mõjutavaid ja muid tööjõuturu arenguid, lisades Euroopa tööjõu-uuringusse küsimused füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise kohta.

PARLAMENDIKOMISJONIS TOIMUNUD LÕPPHÄÄLETUSE TULEMUS

Vastuvõtmise kuupäev	26.11.2013
Lõpphääletuse tulemus	+: 19 -: 8 0: 2
Lõpphääletuse ajal kohal olnud liikmed	Regina Bastos, Andrea Češková, Edite Estrela, Iratxe García Pérez, Zita Gurmai, Mikael Gustafsson, Mary Honeyball, Sophia in 't Veld, Silvana Koch-Mehrin, Rodi Kratsa-Tsagaropoulou, Constance Le Grip, Astrid Lulling, Barbara Matera, Elisabeth Morin-Chartier, Angelika Niebler, Antonyia Parvanova, Marc Tarabella, Britta Thomsen, Marina Yannakoudakis, Anna Záborská, Inês Cristina Zuber
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliige/asendusliikmed	Iñaki Irazabalbeitia Fernández, Kent Johansson, Nicole Kiil-Nielsen, Doris Pack, Zuzana Roithová
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliige/asendusliikmed (kodukorra art 187 lg 2)	Birgit Collin-Langen, Jill Evans, María Irigoyen Pérez

PARLAMENDIKOMISJONIS TOIMUNUD LÕPPHÄÄLETUSE TULEMUS

Vastuvõtmise kuupäev	5.12.2013
Lõpphääletuse tulemus	+: 29 -: 4 0: 1
Lõpphääletuse ajal kohal olnud liikmed	Regina Bastos, Edit Bauer, Heinz K. Becker, Phil Bennion, Pervenche Berès, Vilija Blinkevičiūtė, Alejandro Cercas, Ole Christensen, Minodora Cliveti, Emer Costello, Frédéric Daerden, Sari Essayah, Richard Falbr, Thomas Händel, Marian Harkin, Stephen Hughes, Ádám Kósa, Jean Lambert, Patrick Le Hyaric, Olle Ludvigsson, Elisabeth Morin-Chartier, Csaba Óry, Siiri Oviir, Licia Ronzulli, Elisabeth Schroedter, Joanna Katarzyna Skrzydlewska, Gabriele Stauner, Jutta Steinruck, Traian Ungureanu, Inês Cristina Zuber
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliige/asendusliikmed	Georges Bach, Anthea McIntyre, Evelyn Regner, Csaba Sógor